

istraživanje savršenstva (α)

sava damjanov

Prolazimo kroz pećinu, osvetljenu tamnom veštačkom svetlošću. Uz pomoć mape koju smo pronašli u blizini ulaza pokušavamo da dopremo do bunara i istražimo njegovo dno. Na marginama mape postoje zapisi iz kojih saznajemo podatke o istoriji bunara i prostorija u kojima se nalazi¹: sasvim neočekivano, pred nama se otkrivaju mnoge neobične informacije, među kojima našu pažnju posebno privlače geometrijske analize pećine, kao i kratka beleška o autoru ovih zapisa². Pomisao na njega, više od radoznalosti i čežnje da najzad ugledamo dno, pokreće naše telo napred, kroz hodnike i vrata, između stena, kroz tunele, kraj šupljina iz kojih se čuje zvuk Vetra³. Međutim, svesni opasnosti — na koju, svojom dvosmislenošću, upućuje poslednja rečenica beleške o autoru — za sobom ostavljamo jasne tragove prolaska, tragove čiju šifru zapisujemo i na mapu koja nas vodi ka bunaru⁴.

Pri prolasku kroz ulazne sale gornjih slojeva pećine (u kojima se između pukotina nazire spoljašnja svetlost), uočavamo da su njihovi svodovi ukrašeni crtežima. Pažljivim posmatranjem dolazimo do zaključka da su to slovni znaci, različiti od onih koje poznajemo. Iznosimo pretpostavku da se radi o tajnoj azbuci kojom su zabeležene poruke posvećenima. Danima

pokušavamo da je dešifrujemo. Na kraju, odbacivši prividna rešenja, prihvatamo činjenicu: okruženi smo beskrajnim jezikom, ali ne možemo razumeti pravi smisao nijednog njegovog iskaza. Ipak, kao rezultat naših analiza ostale su tri pretpostavke—pitanja, koja su se nametnula još na samom početku proučavanja: a) Da li su crteži upozorenja što su ih ostavljali oni koji su pre nas prolazili ovuda? b) Da li su oni, naprotiv, neka vrsta lažnog vodiča koji upućuje u zamku? c) Ili su, možda, lišeni svake praktične svrhe i predstavljaju plod jedne sasvim slobodne refleksije, te se, kao takvi, i ne odnose samo na stvarnost pećine, nego sadrže određene univerzalne istine?

Znamo da niko nikada neće odgovoriti na ova pitanja. Stoga, posle konsultovanja mape, ponovno pokrećemo svoje telo. Međutim, više ne hodamo donjom površinom pećinskih prostorija, već kanalima koji se nalaze na bočnim zidovima sala. Ovi kanali su potpuno suvi, što olakšava svako kretanje kroz njih. Nije teško utvrditi da su nekada bili puni rastinja, čiji su tragovi — uglješani ostaci i poneki otisak stabljike u kamenu — još uvek vidljivi. Kroz kanale dolazimo i do Centralne Sale, u blizini jezera guste vode⁵. Tu se pred nama ukazuje jedan zid čiji oblik predstavlja pravilan tetraedar. Na njegovoj strani uklesan je simbol kuće⁶. Ona je gotovo prirodnih dimenzija i nije statična: neko vreme posmatrali smo kako ruža što je rasla u njenom središtu, podrhtava kao da je dodiruje Vetar⁷, i kako pod njom Sunce i Piramida spajaju svoje savršene vrhove; isto tako, posmatrali smo kako se na prostranim terasama i u vrhovima koji su se spuštali do obale pojavljuju obredni predmeti »drugog rađanja«⁸.

Na suprotnoj strani zida više terazije. Iz daljine, čine se stare i zarđale, praznih tasova. Međutim, približivši im se, konstatujemo da je materijal od kojeg su napravljene potpuno očuvan i da se na levom tasu nalaze čestice fine bele prašine⁹, dok su desni pokrile četiri horizontalne senke koje se prostiru iz ugla susedne sale. Tasovi nisu u stanju ravnoteže. Prilazimo im sasvim: na kazaljka terazija upisano je jedno slovo, ali tako da zahvata oba jezička (pomeranje jezička očigledno bi dovelo do poništavanja slova).

Vrhovima prstiju dodirujemo prvo kazaljke, a zatim i slovo upisano na njima: otkrivamo da to izaziva pomeranje vode u jezeru⁴. Potom, ista mesta dodirujemo ponovo, uz znatno snažniji pritisak. Tada se voda preliva i plavi obale jezera, približavajući se mestu na kojem stojimo. Naš pritisak traje, sve dok se jezero sasvim ne isprazni. U tom trenutku, voda svojom neprijatnom gustinom dodiruje naše gležnjeve.

Na kraju, prilazimo praznom jezeru i kroz njegovo muljevito dno posmatramo površinu bunara, u hladnoći najdubljih sala¹⁰:

NAPOMENE:

¹ »Posuda u kojoj se nalaze četiri kamene klupe, povezana je pomoću staklene cevi s našim sobama. Na klupe oblika trougla, postavili smo četiri ženska tela, tako da su zajedno činila znak X. Pri tom, važni preduslovi naših daljih aktivnosti bili su: »a) da pritisak i vlažnost vazduha budu jednaki na oba mesta; b) da koncentracija kiseonika bude veća u našim sobama; c) da svaki trougao (klupa) bude ispunjen tečnošću koja će zagrevati ova ženska tela i d) da je u njima, još sveža, prva devičanska krv.« Osim toga, prilikom zauzimanja položaja na klupama, morale su jedna drugoj trljati kožu čistim mlekom, sve dok se i poslednja kap ne bi upila u nju.

Tada smo kroz cev puštali topao vazduh, da bi se u času odliva vazduha u naše sobe vraćao rashlađen. Povremeno smo ga udisali, a ponekad smo kraj otvora cevi postavljali pojedine delove našeg tela. Taj postupak poboljšavao je rad naših organa, intenzivirao lučenje glavnih žlezdanih sokova i, indirektno, uticao na naše psihičke procese. Vazduh koji se vraćao imao je veću važnost od onog koji smo mi slali kroz cev. Jer, naspram njenog otvora nalazila se prizma u kojoj je nastajao Vetar. On se pomerao duž zidova posude, da bi se, u trenutku kada je ponovo stizao do prizme, prelamao u njoj, formirajući četiri kraka. Svaki krak dopirao je do jedne klupe i svojim donjim krajem pripirao se za telo na njoj, dok je gornjim pokretao slojeve okolnog vazduha, menjajući njihov raspored, sastav i osobine. Krajnji rezultat hemijskih reakcija koje su se pri tom odigravale, bila je potpuna promena globalne strukture vazdušnih struja koje su izlazile iz posude. Moć te promene bila je vidljiva na svemu što je dolazilo u dodir s njenim elementima.

Ovi procesi trajali su nekoliko dana, tačnije: dok se u sva četiri ženska tela nije okončao prvi period sazrevanja i smrti. Čelije Života: to vreme one su provele u snu; mi smo samo dvaput zavirili u njihovu posudu: prvi put, na samom početku, radi provere valjanosti početne tačke eksperimenta; drugi put, na završetku I faze, uoči njihovog buđenja.

Kada su se probudile (što je označilo početak II faze), ušli smo u posudu s četiri kamene klupe (trougla). Unutra, u dvostrukoj vrelini i vlazi, posmatrali smo ta ženska tela koja su nas očekivala. Mleko kojim je bila hranjena koža, ponovo je izbilo na površinu: kroz mrak, nazirale su se njegove beličaste, usirene grudvice. Dok smo jeli ove grudvice, nisu se pomerale. Nisu se pomakle ni kada su naše ruke (kao senke) prekrile njihove trbuhe, ni kada smo se popeli na njih. (Negde duboko u njihovim utrobama, ipak je gorelo.) Tiho smo ih posmatrali, dok su primale seme koje im je davalo naše telo:«

dora kovačević: PROZOR

² Bazen u kojem je živela vodolija, bio je okružen okeanom tečnog azota. Kroz nekoliko kanala, organskog porekla, svakih mesec dana u njen biotop ulazile su nove količine tečnosti. Mnogobrojni filteri sprečavali su da s njom doplove i otpadne materije, delovi koralja i drugog rastinja, kao i tek oformljeni mikroorganizmi, kojih je okean bio prepun. Filteri su propuštali samo kapi njihovog masnog tkiva. Sve ostalo pretvarali su u sluz i penu, i vraćali u okean. U tim procesima azotna jedinjenja burno su reagovala, oslobađajući velike količine energije, ali ne menjajući bitnije sastav sredine.

Tako se vršila razmena materije između okeana i bazena: to je trajalo sve dok se kanali ne bi automatski zatvorili. Međutim, i posle njihovog zatvaranja okean ih je punio svojom tečnošću, koja se, sada, zaustavljala na ulazu u bazen. (To je stvaralo toplotu u životnom prostoru vodolije: toplotu koja ju je hranila i izolovala od negativnih uticaja spoljašnje sredine.)

Vodolija se nije kretala. Njen život trajao je godinama, uvek obnavljan svezim telima koja bi doplovila do nje. (Pred tim telima filteri su se potpuno uklanjali.) Ona ih je apsorbovala, regenerišući tako svoju biološku strukturu i stvarajući zalihe organskih molekula, do sledećeg obnavljanja. Kroz pukotine i prozirne delove njene mase moglo se videti kako se pri tom odvijaju promene na najdubljim omotačima njene utrobe. One su najčešće zahvatale i asocijativni pojas njene moždane kore. Njene kriljušti, međutim, nikad se nisu menjale, one predstavljaju jedini stabilni deo vodolije (u njima su joj smešteni centri osnovnih vitalnih funkcija). Poznato je da bi promena kriljušti izazvala destrukciju celokupnog biološkog sistema vodolije (on više ne bi mogao da funkcioniše na istim principima). Ona bi se, u tom slučaju, pretvorila u neki sasvim drugačiji oblik života.

³ „... jedna žena, iz neke kuće“, dala nam je znak / ući ćemo unutra i uskoro ćemo se zateći sred prostorije gde u prljavoj, masnoj vodi pliva gomila ljudi / na svodovima ove prostorije uočićemo crteže koji predstavljaju slove, znake, kao i sliku Vodene Planine (koja je centar simetrije Druge Stvarnosti), te alegoriju vremena, smrti i devičanstva / uočićemo i minijaturnu svetleću tačku, koja se pomera čitavom površinom prostorije i moćno je obasjava / posmatračemo lica ljudi u vodi: ona neće izražavati strah, već spokojstvo i mir / žena koja nas je pozvala neće se, međutim, nalaziti među njima / ipak, otkrićemo je na prozoru, odakle će izdavati uputstva ostalima u prostoriji / videćemo: njena koža je crvenkasta, njene oči su blede, a na prsima joj je nacrtana Srebrna Zvezda (zvezda čiji kraci pulsiraju, šire se i skupljaju, ali ne u ritmu njenog disanja) / iza njenih leđa prostiraće se šuma metalnih stubova različite visine, širine i boje / uočići nas, predložiće da prihvatimo ulogu koju nam je odredila: ulogu zapovednika, onog koji uživa i kažnjava / tada će nam pružiti spisak kazni*** koje se izvršavaju nad ljudima u vodi / Srebrna Zvezda na njenim prsima neće zasvetleti, niti će se pomeriti kazaljke na terazijama koje će držati u rukama / vi znate dubinu podruma u kojima se nalazite / ulazeći, pažljivo ste brojali stepenice / reći će nam ova žena / „međutim, to vam neće poslužiti za lakšu orijentaciju, jer je njihov broj nestalan i lažan / ali, ako ga ipak odredite (onakvog kakav je bio u trenutku vašeg slaska), pred vama će se ukazati sledeće stepenice, koje će voditi na više, u hladnoću i mrak najdubljih sala Druge Stvarnosti / ako se to dogodi, otkrićete mi njihov broj“ /

⁴ izašla je iz bele vode. na dnu posude ostala je samo njena ljuštura. ona je blistala šireći oko sebe ljubičasto zračenje koje je sažimalo vlagu. njena znamenja postala su vidljiva tek kada je uklonjen mrak i njegov teški zadatak. rastvarala se u sumporu dok su zagrevali posudu. osušena voda pretvorila se u paru. para se kondenzovala i sjedinila sa živom. više se nije kretala. njeno dejstvo bilo je u promeni i rasprostiranju energije koja se pri tom oslobađala. novi preobražaj je međutim zahtevao mirovanje. statičnost. tu bi se sve odvijalo u unutrašnjoj stvarnosti koja je izvan mera. između početnog pokreta izlaska iz vode i završnog koji bi se odigrao u budućnosti trajala bi jedna stalna nepomičnost. stoga se tada do začudjućih granica razvijaju drugi mehanizmi promene. najmoćniji od njih je kada jedna materija prenosi na drugu svoje osobine. na primer boju ukus miris sastav. u svakoj od njih tada se ukrštaju dva principa princip vremena i princip svetlosti. stoga ona blista srebrnim sjajem hladnoće koja ne umire u tečnom azotu...

⁵ Na obali jezera guste, bele vode, četiri device igrale su 'svoj drugog radanja', posute zlatnim peskom i travom što se obnavlja. Jedna po jedna prilazile su vodi, skidajući sa sebe odeću. Bile su još uvek sasvim blede, ali na koži su im se jasno razaznavali crveni i masni tragovi Vetra.

(Između talasa, voda je stvarala figure od kamena. Na njihovim postoljima nalazile su se staklene posude, u kojima su trajale prolećne svetkovine.)

Postavile su se u krug kraj vode, a zatim uzele u ruke palicu kroz koju su udisale okolinu. Miris rose i miris devičanskog mesa nisu se razlikovali u njihovoj svesti. Zato im je palica brzo prolazila kroz ruke, da bi se na kraju zadržala kod one koja je bila najbliža vodi (oko njenih bokova hvatalo se jezersko rastinje koje su talasi izbacivali na obalu. Okrenula je palicu ka šumi što se nazirala iza njenih leđa; iz palice je potekla svetla, prozirna tečnost. U dubini ove tečnosti jarkim sjajem je blistala Srebrna Zvezda).

Iz njenih grudi, na zemlju je kapalo mleko. Ostale device su ga dodirivale, prinoseći usnama njegovo beličasto grumenje (ukus mleka bio je gorak i topao). Jezero je šumelo i u daljini se nazirala svetlost novog dana. Osćale su da će se uskoro dogoditi promena vazduha, koja će oživeti bilje na obali ali i transformisati njihova čula. Zato su tako čežnjivo upijale ukus mleka, ližući telo one iz čijih je grudi isticalo, zarivajući s uživanjem svoje zube u njenu kožu. To ih je vodilo u san.

Pre sna (sna drugog radanja), razmislile su poruke. Simboli kojima su se sporazumevale samo su prividno bili vizuelne prirode (njihova prava suština nije se sastojala u slikovnom, slovnom i t. sl.), ali su sadržali sve: daleke gradove i ozračena bela prostranstva, glasove, korake i tela, sunca, doline, staze kojima se silazi, velike reke, mora, pokrete i preobražaje, duboke bunare i ljude (kao i njihove senke), mračne šume i podzemlja što kriju svoju tajnu, vodene svetove, kanale, Vetar...; sadržali su sve što one nisu i nikada neće moći da vide.

(S druge strane jezera uzdizala se Piramida, u čijem se podnožju nalazio časovnik koji nije pokazivao jedinice vremena, ali ih je merio i upisivao u sopstveni mehanizam. Samo je njegov zvuk zaista narušavao tišinu donjih prostorija. U jezeru su nastajali organski molekuli koji su hranili mehanizam časovnika. Pomoću tog mehanizma bila su zaključana vrata donjih prostorija. Za one koji su uspeali da razreše njegovu šifru, u tim prostorijama više nije bilo prepreka. Ovo pravilo nije se, međutim, odnosilo na Vetar.)

NAPOMENE O VETRU:

* Vetar je nevidljivo tečno telo. Njegovo praporeklo je nepoznato, ali se veruje da potiče od nekih nižih oblika života, koji su se pojavili na samom početku evolucije. Još uvek nije proučena njegova prošlost (iako podaci o Vetru postoje već nekoliko desetina vekova), kao što nisu na pravi način razmotrena ni mnoga druga pitanja u vezi s njim (pitanje tipologije, bioloških svojstava, pojavnih oblika itd.). Ipak, sa sigurnošću se može tvrditi da su dva najbitnija svojstva Vetra sposobnost pretvaranja iz tečnog u čvrsto stanje i moć menjanja strukture drugih objekata. Pomoću ovih svojstava mogu se objasniti gotovo sve pojave koje su određene dejstvom Vetra; međutim, sama priroda tih svojstava nije detaljnije analizirana.

U pećini su prisutna četiri Vetra (postoji jedna tačka u njoj, gde se oni rađaju. To je mesto na kojem je — između metalnih stubova-centara ravnoteže — uklesana Srebrna Zvezda):

Prvi Vetar, koji je, najverovatnije, bele boje, nikada se ne pojavljuje danju. Vrlo je hladan (zove se i »Hladni Vetar«) i često se događa da zaledi površinu vode. Prate ga vlažna isparenja i dim, a kako je i oporog ukusa, smatraju ga zlom silom. Nikada nije prešao kućne pragove i uvukao se u unutrašnjost ljudskih domova; međutim, postoji legenda (čije se pouke, izgleda, svi pridržavaju) po kojoj, kada on duva, ne treba otvarati prozore. Ovaj Vetar kreće se u kružnim formama. Ukršten s drugim Vetovima, lako se pretvara u minerale. Pošto su ga poznavale i izučavale sve dosad poznate civilizacije, o njemu je sačuvano dosta dokumenata. Najzanimljiviji od njih govore o tome da zvuk ovog Vetra ima semantičku vrednost, da se može prevesti na jezik ljudskih misli i da postoje knjige u kojima su mnogobrojne generacije pratile i beležile njegove poruke.

Za razliku od »Hladnog Vetra«, drugi Vetar dolazi nečujno. To je njegova osnovna osobina. Nazivaju ga i »Mali Vetar« — ime u kojem je prisutna neskrivena ironija, ako se ima u vidu činjenica da je njegova moć razaranja veća nego kod drugih Vetova. Veoma brzo se umnožava (ili je u pitanju sukcesivno ponavljanje njegovih naleta, koji se šire i dižu), što pojačava užasne efekte njegovog dejstva. Naravno, pri tom se nikad nije čuo ni najmanji zvuk (drвета koje pada, kuće koja se ruši, stakla što se razbija). Međutim, njegova javljanja su kratkotrajna, jer ga pravac kojim se kreće odvodi izvan pećine, u najviše slove atmosfere, gde zamire. Od velikog je značaja činjenica da ga tradicija nauke o Vetovima ne smatra zlom silom. Ovome je, možda, uzrok to što su poznati brojni slučajevi njegovog osvežavajućeg, pa i isceliteljskog dejstva na one životne oblike koji uspevaju da se suprotstave njegovoj snazi. Osim toga, učinak mu ublažavaju i česti preobražaji u molekule plemenitih metala.

Sledeći Vetar je »Prizemni«. Ovo ime dobio je zato što se kreće isključivo po tlu. Ovaj je Vetar najopasniji za telesni život: donosi bolest, truje vazduh česticama koje upija na izvorima tečnog azota, narušava ritam životnih ciklusa prirode. Svakog proleća menja pravac. Njegovo prisustvo najuočljivije je na raskršćima i u prostranim salama koje pogoduju njegovoj sklonosti ka rasprostiranju u širinu. Za »Podzemni Vetar« karakteristično je da teži sjedinjavanju s ostala tri Vetra. Vrlo je suv, a takav ostaje i posle prelaska preko jezera, kao i posle izlaska iz bunara. U njegovim sporim, ali snažnim vrtlozima, stvari i ljudi doživljavaju čudesne promene (od sasvim jednostavnih, kao što je promena boje, mirisa i t. sl., do veoma složenih, čiju je prirodu teško definisati, ali koje nikako nisu plod slučajnih kombinacija, već je u njima uočljivo prisustvo određenog sistema). Ovo čini uverljivom hipotezu da je »Podzemni Vetar« sačuvao dominantne strukture svesti, te da je, stoga, vrlo blizak formama pra-Vetra. Ovo, na kraju, dovodi do zaključka da je on najprimitivniji oblik među pećinskim Vetovima.

Četvrti Vetar zove se »Onirički Vetar« ili »Vetar Snova«. Njegove specifične osobine, dejstva i transformacije još uvek niko nije uspeo da formuliše. Poznato je samo to da on predstavlja osnovni elemenat, nedeljiv i nesvodljiv na manje čestice.

** Ulazak u kuću za nju je bio nemoguć, sve dok nije shvatila da prethodno mora otključati prozor u pročelju i pomoću njegovog mehanizma pokrenuti vrata. Ali, kada joj je to najzad pošlo za rukom, s druge strane zida odmotao se etar i bila je prinuđena da se bori s vratima kao da ih je neko iznutra pritiskao, njoj nasuprot. Njen zadatak ipak je bio da živi ovde. Osluškivala je zvuk Vetra, ali joj se isto tako činilo da iza leđa čuje nečiji hod (to su bili zvuci koje će, zatim, godinama slušati). Nije se okrenula i unutrašnjost kuće počela se otvarati.

*** „... u tom trenutku dunuo je Vetar i osvetlio lice sumnjivog sagovornika / pažljivo sam ga osmotrila / primetila sam da se crte tog lica u dodiru s Vetrom menjaju, kao da neko na platnu preraduje već dovršen portret / znala sam da je bila zabluda kada sam poverovala da se preda mnom nalazio samo jedan čovek (on nije bio sam / otkrio ga je Vetar koji mu je na lice upisivao likove svih onih koji su bili u njemu, a koje ja još uvek nisam jasno razaznavala) / ...“

ravdanja i uverljivosti), sklon povremenom putu bez rizika i neizvesnosti, odabere već poznate i sigurne podatke Pomponiusa Mela, Orosia i Isidora iz Seville. Polo nije bio siguran dokumentar, bio je potpuno nepouzdan i lažljiv svedok.

Ono što danas pada u oči je zataškavanje čudnovatog slučaja zvanog 'Muskat', sleganje celokupne prašine, neočekivano podignute, i padanje lagane tame neobjašnjivosti i neiskrenosti. U celom svetu, zapravo u onim predelima gde raste, muskat je u godinama Polovih putovanja izgubio svoj sjajni, predivni miris. Zašto? Na koji način?»

Hijacint ne uspeva da se snađe pred gomilom laži nabacanih na papir bez ikakvog reda, neočekivano sapleten želi da pada, otkud hrabrosti za tu nogu među rebrima, otkud smelosti da se blati jedno ime, povezuju neproizvoljne činjenice, iz poganih ciljeva lažno umanjuje vrednost pojedinca koji zaslužuje više od priznanja. Shvata da je vreme da se oglasi posle dugotrajnog ćutanja, da im mora odgovoriti po cenu da odbiju saradnju, da ga ispljuju lažnim argumentima. Zanemaruje sve, nastaje vrhunac žuči, mržnje, uništavanja, rađa se ishitrena i potrebna:

OGORČENA PREPISKA

Uredništvu »Istraživača«!

Nisam pristalica bilo kakve vrste besmislenih napada na novine, ali sam pobornik napadanja kada su u pitanju vredjanje, umanjivanje vrednosti pojedinaca ili društva. Zato dajem sebi za pravo da pišem ovo pismo, jer se u Vašem listu, na dvadeset petoj stranici, pojavio klevetnički i amaterski tekst Koste Merhana, koji je toliko dalek od zdravog rasuđivanja i zdrave pameti da je to zabrinjavajuće katastrofalnih razmera. Ono što je napisao o Marku Polu, o njegovim istraživanjima i putovanjima je čisto blaženje, iz prostih razloga koji se ogledaju u želji za popularnošću pomenutog pisca članka. Mogu s pravom da istaknem da nije bilo nikakvog slučaja pod nazivom »Muskat« (čiji tok i razna objašnjenja ne želim iznositi, pošto je nebitno), jer sam bio UČESNIK čuvenog puta, moje braće po stricu, Nikole, Marka i Mattea Pola, kao neugledni član posade. Marko Polo je do detalja, s neverovatnom naučnom akribijom, izneo precizne podatke puta, količinu pređenih razdaljina, broj pronađenih stvari, s osećanjem i uverenjem da služi, i da će uvek služiti čovečanstvu. Nadam se skorom izvinjenju od strane pomenutog autora i kompletnog uredništva »Istraživača«.

Hijacint Kohn

Dragi prijatelju Kohn,

Vi ste, izgleda, izgubili smisao za računanje vremena, ili nikada niste znali brojati, čak ni na prste, a nekamoli pomoću računaljke. Koliko je samo godina proteklo od putovanja bratce Polo? Vi imate hrabrosti izjaviti kako ste putovali s njima kao »neugledni član posade«! Stvarno smo začuđeni Vašim smešnim pismom i odgovaramo na njega samo iz razloga što smo prema Vašem imenu gajili do sada izvrsnu dozu dužnog i potrebnog poštovanja. Uostalom, pokušajte pobliže objasniti slučaj »Muskat«. Unapred zahvalni, pisac članka, Kostja Merhan, ujednišćio revije »Istraživač«

Uredništvu najrevijalnije revije beda, »Istraživaču«!

Očigledno je da iz svake Vaše reči jednostavno kipti i izbija ogromno neznanje, poprimajući sve smešnije razmere maske- radne glupaka i budala. Jednostavno, svakom svojom rečenicom Vi dokazujete da nikada niste držali u rukama bilo kakvu naučnu knjigu, iole ozbiljniju raspravu, čak ni raspravu, da niste doučili osnovne zakone pismenosti i lepog izražavanja. Vi mene pitate kako imam hrabrosti izjaviti da sam putovao kao »neugledni član posade«? Ja Vas pitam, otkuda Vama hrabrosti da takvo nešto pitate, kada nikada niste ni pogledali, ni čuli, a kamoli pročitali veoma zna-

čajnu knjigu moga oca, Eduarda Kohna »Ponavljanje«, kada su takve teorije za Vas nerazumljivi znaci umnosti. Kada uspete nadoknaditi Vaše ogromno neznanje, moći ćemo razgovarati ravnopravno. Uostalom:

O MUSKATU (De muskatto)

»Na svom putu naišli smo na biljku jakog, prijatnog, omanjlijućeg i trajnog mirisa, neobičnog i do tada nepoznatog. Zamolili smo prisutne urođenike za dozvolu da ponesemo jedan primerak pri povratku u naš zavičaj, što su oni prihvatili s veseljem i radošću, dozvoljavajući svakom članu posade da ponesu koliko želi. Upozorili su nas jedino na činjenicu da u slučaju ako cvet bude poprskan ljudskom krvlju, mentalno gubi svoj miris, i to ne samo ta primerak, već svi postojeći na zemlji. Nabrali smo podosta te predivne biljke još čudnovatijeg imena Muskat (na urođničkom jeziku), što u prevodu znači Čuvaj me od straha jer gubim sebe. Pri povratku došlo je do krvavog razračunavanja veslača i krv je pala na cvet. Mogli smo sa žaljenjem konstatovati da je Muskat ostao bez mirisa«. (Iz neobjavljenog i dosta nečitkog dnevnika Mattea Pola, koji se nalazi u kućnoj ostavštini porodice Kohn.)

Mislim da sam time uspeo objasniti taj Vaš famozni »slučaj« Muskat oko kojega ste podigli toliku prašinu.

Hijacint Kohn-Polo

Izgubljeni čoveče,
Vi ste totalno pobrkali sve. Bavite se kon-
strukcijama, neodgovornim i lažnim, plu-
jete po ugledu cenjenog časopisa, optužu-
jete i vredate koga stignete, bezobrazno i
ludački se cerite u lice očiglednoj istini i
očiglednim dokazima. Zato s punom odgo-
vornošću izjavljujemo:

1. Vašoj drskosti nema kraja, i zato postupamo u skladu s poslovicom: Pametniiji popušta, izjavljujući da ste totalno u zabludi;
 2. Ne želimo Vaša besmislena uveravanja i umoljavamo Vas da ih prekinete upućivati na našu adresu;
 3. Preporučujemo Vam, najsrdačnije i najdobronamernije, da se obratite prvom lečniku, i to što hitnije, dok ne postane kasno i pomalo prekasno;
 4. Iskreno Vas žalimo, uostalom, niste Vi krivi...;
 5. Hvala Vam na saradnji.
- Jedini komentar koji možemo da Vam damo na sve Vaše tvrdnje je: HAHHAHAHAH
HAHAHAHAHAHAHAHAHAHAHAHA
HAHAHAHAHAHAHAHAHAHAHAHA

redakcija »Istraživača«

**Bezveznjakovići i slepci,
najsigurniji dokaz i argument za otvaranje
Vaših slepih očiju, sredstvo razrešenja pog-
rešnih predstava:**

DOKAZ AD OCULOS

Šaljem Vam Muskat koji miriše jakim, pri-
jatnim i trajnim mirisom, sačuvan pukim
slučajem u boci skupa s alkoholom i time
zaštićen za večna vremena.
Nadam se da Vam je sada sve očigledno,
jasno i zorno pokazano

H.K.P.

PROIZVOLJNOSTI I NETAČNOSTI VELIKIH ISTRAŽIVAČA NOVIH SVETOVA

»Zašto nam je Marko Polo bacao prašinu u oči preuveličavajući stvarnu sliku novootkrivenog sveta, zatamnjujući po sebe nezgodna mesta, uživajući u gomili bogatstva prenetog u odeći, vrednog preko million dukata, izlažući neverovatne i nedopustive stvari u 'Knjizi čudesa', dozvoljavajući da ga njegovi zemljaci i prijatelji posprдно nazivaju 'Milion'?

Polov zemljak i savremenik, nije neumesno i proizvoljno reći i prijatelj, Marino Sanudo, jedan od najučinijih geografa, kartografa i kozmografa iz prve polovine XVI stolecā, nije uzimao u obzir Polove podatke pri izradi svoje monumentalne geografske karte, koja na čudovišan način odslikava svet, epohu, vreme koje prolazi, varljivost trajnih vrednosti. Dozvoljavao je sebi da zažmuri i zaobiđe Pola, uveren da su njegovi podaci posve netačni (što nije bez op-

kao dodatak kafi. (Navod prema enciklopediji Sveznanje, starije izdanje poznato pod imenom Sveznadar.) Uostalom, Vi dobro znate šta je u pitanju, gde ste uzbrali tu biljku, kako ste došli do nje. Sve što nam preostaje u ovom trenutku je smeh izazvan posredstvom najbolje ispričanog vica.

Redakcija

Redakcijo bezveznjakovića,
vratite mi moj dragoceni cvet.
Kohn

Suludi čoveče,
možete ga naći gde god želite.
Redakcija

Idioti,
cvet je neprocenjive vrednosti, nenadokna-
div.

Hijacint Kohn

Prijatelju,
potražite već jednom dobrog lekara, krajnje
je vreme.

Redakcija »Istraživača«

Budale,
odgovaraćete za svoje postupke barbara.

Kohn

Svaštaru,
šaljemo Vam deset kilograma Vašeg cveta
»neprocenjive vrednosti«.

Redakcija »Istraživača«

AD INFINITUM

(u beskrajinost, u beskonačnost, bez prestanka, neprekinuto, dugotrajno iscrpljujuće, bez kraja i konca PONAVLJANJE)

Oblačnog i sumornog jutra, razočaran prijavim trikovima za njega tako stranog sveta, Hijacint Kohn je otplovio brodom «POVRATAK» u posetu i rodbinski zagrljaj Marku Polu, koji se nalazio na Andamanskim otocima okrepiljujući se odmorom posle dugotrajnih iscrpljujućih istraživanja. Susreće

je bio više nego srdačan, uostalom kakav i može biti među rođacima koji se nisu dugo videli.

prvo jutro: Pili su kafu i rakiju jakog i oporog mirisa muskata, pričajući uspomene s prvih putovanja.

drugo jutro: Pili su kafu i rakiju jakog i oporog mirisa muskata, pričajući uspomene s prvih pušivanja.

treće jutro: Pili su kafu i rakiju jakog i oporog mirisa muskata, pričajući uspomene s prvih putovanja.

LXVII jutro: Pili su kafu i rakiju jakog i oporog mirisa muskata, pričajući uspomene s prvih pu-
tovanja.

CCXIII jutro: Pili su kafu i rakiju jakog i oporog mirisa muskata, pričajući uspomene s prvih putovanja.

arkadija

(Dies irae)

skica za barokni roman (7)

đorđe pisarev

1.

Pisarev je opet, što je sasvim normalno, govorio istinu — bio je pun mesec.

Njene nosedrve su podrhtavale prateći ritam čitavog tela. Pisarev je upita da li se plaši. Nije znala. Pomisli samo kako vidi njegove oči i još, kako je tamno i kako strepi da ne izgubi put. On je dodirnu levom, sretnom rukom, i reče joj da se ne plaši i da on, Pisarev, misli o svemu, i da on misli dobro.

Da, da, pomisli, sretna je ona što je baš on, Pisarev, zauzet oko toga, ali ipak pomalo strepi, jer joj njegove stvari zadaju brige. I još pomisli kako zna da će joj one, te stvari, naneti povrede li kako ponekad posumnja da bi on mogao i da je ubije, ali, pomisli opet, ona skoro uvek odbaci te bolne i neprijatne sumnje.

2.

PRVI SUSRET

Pisarev Izlazi Na Ulicu

Pisarev Misli Da Negde Na Kraju Ulice vidi svog psa

Pisarev Odmah Shvati Da Je To Varka Jer Pas Hoda Uz Njega

U Usamo Usamojutro Usamojutrokada Usamojutrokada je Usam
ojutrokada je Pisarev Usamojutrokada je Pisarev promolio Usamoju
trokada je Pisarev promoliosumnjičavi Usamojutrokada je Pisarev
romoliosumnjičavinos Usamojutrokada je Pisarev promoliosumnji
čavinosiz Usamojutrokada je Pisarev promoliosumnjičavinosiz zaklo
na Usamojutrokada je Pisarev promoliosumnjičavinosiz zaklonasu
orne Usamojutrokada je Pisarev promoliosumnjičavinosiz zaklonasu
morneulice Usamojutrokada je Pisarev promoliosumnjičavinosiz zakl
onasu morneuliceučinilo Usamojutrokada je Pisarev promoliosumnji
čavinosiz zaklonasu morneuliceučinilomu Usamojutrokada je Pisare
v promoliosumnjičavinosiz zaklonasu morneuliceučinilomuse Usam
ojutrokada je Pisarev promoliosumnjičavinosiz zaklonasu morneulice
učinilomuseda Usamojutrokada je Pisarev promoliosumnjičavinosiz
zaklonasu morneuliceučinilomusedatamo Usamojutrokada je Pisare
v promoliosumnjičavinosiz zaklonasu morneuliceučinilomusedatam
oiza Usamojutrokada je Pisarev promoliosumnjičavinosiz zaklonasu
morneuliceučinilomusedatamo izatamnog Usamojutrokada je Pisar
ev promoliosumnjičavinosiz zaklonasu morneuliceučinilomusedata
mo izatamnog kutka Usamojutrokada je Pisarev promoliosumnjičavi
nosiz zaklonasu morneuliceučinilomusedatamo izatamnog kutkazam
iče Usamojutrokada je Pisarev promoliosumnjičavinosiz zaklonasu
morneuliceučinilomusedatamo izatamnog kutkazamičen njegov Usamo
jutrokada je Pisarev promoliosumnjičavinosiz zaklonasu morneulice
učinilomusedatamo izatamnog kutkazamičen njegov pas Usamojutro

[illegible]

MAGLE I KIŠE

Pisarev I Magle I Kiše
Pisarev Ništa Ne Vidi
Pisarev I Pas Izvan Grada
Pisarev I Pas Dolaze Do Reke

Pisarev Pisarevnije Pisarevnijenapradio Pisarevnijenaprationitri korakakadaosetivelikekapikisekakomuvlažedugokosu Samomije totrebalomisliojeavečprisledcemkorakuaruonigustamaglukojam uobuhvatitizasenisvačula Načini Načinijoš Načinijošnekoliko Načinijošnekolikoteturajućih Načinijošnekolikoteturajućihkoraka Načinijošnekolikoteturajućihkorakatek Načinijošnekolikoteturajućihkorakatektolikodaseuvertu Načinijošnekolikoteturajućihkorakatektolikodaseuvertuizaludnost Načinijošnekolikokorakatektolikodaseuvertuizaludnost pokušaja Načinijošnekolikokorakatektolikodaseuvertuizaludnost pokušajajaprepustisevodstvupsa Hodaoječvrstopoloživširukunaoda nugalvusiguranunjegovinstinkt Išli Išlišu Išlišutako Išlišutakovrlo Išlišutakovrlogdu toliko dugo da je Pisarev pomislio kako su došli na kraj sveta Nema Nema Nemaipotmula Nemaipotmulat išina Nemaipotmulatišinaopčinjena Nemaipotmulatišinaopčinjena (optočena) Nemaipotmulatišinaopčinjena (optočena)maglom Obn evidee Obnevideoizgubljen ObnevideoizgubljenPisarev Obnevid eoizgubljenPisarevpomisli ObnevideoizgubljenPisarevpomislineb ezihiogsmeška ObnevideoizgubljenPisarevpomislikakokakokon eb ezhiogsmeškakakokakojedošao ObnevideoizgubljenPisarevp omislinebezihiogsmeškakakakojedošaoanaprag s m r ti ObnevideoizgubljenPisarevpomislinebezihiogsmeškakakakojedošaoanaprag s m r ti kadazačupotmuleiprigušenoharmoničnešumovehodajućevede Reka pomisli Pisarev RekapomisliPisarev RekapomisliPisarev R ekapomisliPisarev RekapomisliPisarev

OSTAVLJEN

Pisarev Usmerava Čamac Za Psom
 Pisarev I Pas U Magli Traže put
 Pisarev Sluša Kako Negde Iz Magle Dopire Zlokovbni Lavež
 Pisarev I Njegov Pas Koji Se Okreće I Beži
 Pisarev OstaJe Sam U Magli

Snažnopliva ju čipasseprobi ja okrozgustumagluko jasadvilanadre kom Pisarevga je prati otlaoganovesla ju č
Uznenadan ge dž pramen jamaglezaču jese jezovitilavež zavijan jeko je jedopiralosonedrugestranesonedrugeobaleisvesevišepribližavalo
Uz nemiren Pisarevpogledasvogpratioca
Zacvilevšion seokrenuo isnažnozaplivaona zadržanazadprema obalisko je jeipoš
ao
Ostavljensamumagli Pisarev nervozno iščekuje susretatimnovim nepoznatimsumom

DRUGI SUSRET

Pisarev I Susret Sa Psom
Pisarev I Iznenadna Spoznaja
Pisarev I Napad

Kada Kadaga Kadagaje KadagajePisarev KadagajePisarevugleda o KadagajePisarevugledaon KadagajePisarevugledaonje Kadagaje Pisarevugledaonjeveč KadagajePisarevugledaonjevečbio Kadag ajePisarevugledaonjevečbiona KadagajePisarevugledaonjevečbi onadva-tri KadagajePisarevugledaonjevečbionadva-trimetra K adagajePisarevugledaonjevečbionadva-trimetraod KadagajePis arevugledaonjevečbionadva-trimetraodnjega Stravično Stravičnore žeći Stravičnorežećikrvavih Stravičnorežećikrvavihočiju Stravičn orežećikrvavihočijuiskeženih Stravičnorežećikrvavihočijuiskeženi hočnjaka Stravičnorežeći krvavihočijuiskeženihočnjakaplivoaje S travičnorežećikrvavihočijuiskeženihočnjakaplivoajesve Stravičn orežećikrvavihočijuiskeženihočnjakaplivoajesvebliže Stravičnorežec ikrvavihočijuiskeženihočnjakaplivoajesvebližečamcu Pisarevsen ijeuplašioiakojemisliodabimoždaitrebalojer — paskojimujeprilazi obiojnegovpas Njegovpas Njegovpasali Njegovpasalipas Njegov pasalipaskoji Njegovpasalipaskojijedolazio Njegovpasalipaskojij edolazioiznekog Njegovpasalipaskojijedolazioiznekogdrugog Njeg ovpasalipaskojijedolazioiznekogdrugogprostora Njegovpasalipask ojiijedolazioiznekogdrugogprostora Njegovpasalipaskojijedolazioiz nekogdrugogprostoraavremenatrenutka Njegovpaskojijedolazioizn ekogdrugog Njegovpasalipaskojijedolazioiznekogdrugogprostora vremenatrenutkatrajanja NajgoreodsvegajetorazmišljaojePisarev što meonneprepozna je mragla jeaonnineočkujedamesretneneoče kujedameprepoznajergospodaravećimaonvodinjegovčamac Snaž nim Snažnimskokom Snažnimskokompas Snažnimskokompasusk aće Snažnimskokompasuskačeučamac Snažnimskokompasuskače učamacinapada Tada Tadase Tadaseprolomi Tadaseprolomiglas

TREĆI SUSRET

Glas Glaskoji Glaskoji je Glaskoji jeumirio Glaskoji jeumiriobesnu
Glaskoji jeumiriobesnuživotinju Pisarevuseglasučiniopoznat Iz Iz
maglese Izmaglesepomoli Izmaglesepomolikljun Izmaglesepomo

likljunnepoznatog Izmaglesepomolikljunnepoznatogčamca U Unj emu Unjemuju Unjemujesedeo Unjemujesedeodugokosi Unjem ujeseodedugokosimladič Kadamusenepoznatiprimakao Pisarev kada mu se nepoznati primakao Pisarev sa užasom shvati da to kada mu se nepoznati primakao Pisarev sa užasom shvati da to on Pisarev prilazi samome sebi

3.

4. juna 1868. godine, u Dubelnu kod Rige, u vodi ne dubljoj od pedesetak santimetara, utopio se Dimitrij Ivanovič Pisarev, u 26-oj godini života. Pričalo se posle da je Pisarev izvršio samoubistvo.

Koješta! Sve su to prazne priče i budalaštine.
(Pisarev tek treba da se ubije)

4.

Da, bila je sretna. Grabila je hitrim trkom kroz noć. Pred zoru stade kod izvora. Pogledavši prvo put nadolazeće svetlosti novog dana, spusti njušku ka glatkoj površini vode, pomislivši na trenutak kako uopšte nije žedna. Tada u odsjaju nedinutih, kamenih kapi ugleda kako joj lik — snažni dlakavi bokovi, hitre noge, duge i jake čeljusti, zašiljene uši, nežni i kudravi rep — bleđi i nestaje. Beži od svetlosti. Tada shvati da je senka, da odlazi u paklene oblasti, tamo gde večno lutaju ukleti demoni.

Poslednjim pramenom izgubljene misli spozna da je došlo do kobne zabune, da se *prava ona* utopila zajedno s Pisarevom, a da je ovo što misli da je ona, isti onaj privid koji je i Pisarevu došao glave.

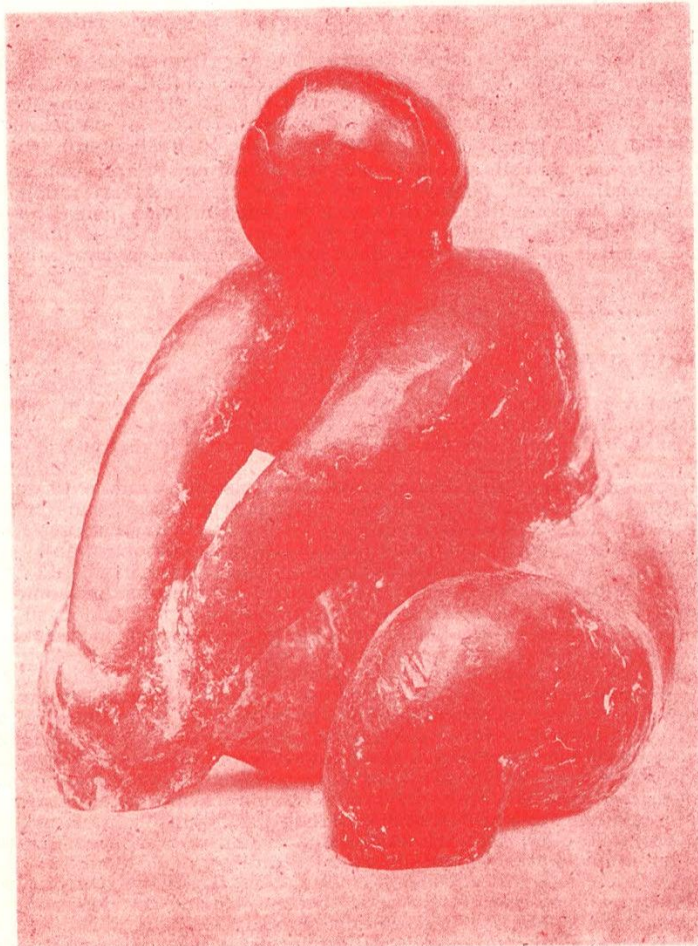
5

Dosta je igre, pomisli posmatrajući zastrašujući troglavi odraz u pustoši izvora okeana. Spuštao se lagano ka gaju crnih topola, već prazan i neveseo.

Ipak je dobro, mrmrljao je prelazeći reku tuge uzdignutog
levog uha, odronio sam još nekoliko zrna peska sa kavkaskih
planina.

Uskoro srete starca. Hej, doviknu mu, kada sledeći put budem odlazio, ubiću senku a ostaviću sebe pravog!

Starac se naceri, a zatim dugom motkom odbaci čamac od obale. Nije ni pogledao mrtvački bleđog Pisareva koji je, sklopjenih očiju i s novčićem ispod jezika, ležao truleći pod njegovim nogama.

kosta angeli radovani: DUNJA XV

raspadanje 1878

slobodan radošević

- 1 Reči
se
gomilaju
- 2 Govore
nešto
- 3 Ili
ne
govore
ništa
- 4 Nižu
se
- 5 Igraju
se
- 6 Prevrću
- 7 Lažu
- 8 Kidaju
se
brojanice
- 9 Ogrlica
se
se
ljulja
- 10 Raspada

Draga Idol, 21. X 1878.

Čuvaj se morskog čoveka s belim turbanom. Videla sam ga noćas na obali Velikog jezera. Ne odlazi više tamo, molim te. I nosi uvek amajliju s one mongolske maske što sam ti je poslala po Rosebud Danas su me kupali i koža mi je meka. Više nema perja po njoj. Otac Poto me se boji, draga moja. Dolazi sve ređe i kada dođe mrmlija čudne reči. Ukrao mi je tigrove kože. Ja sam pokupila sve ono kamenje što si ga razbacala na obali. Ugrejala sam ga i kradom popela. Poto ništa nije video. Juče sam bila zla. Kada je dolazio, napunila sam Kabengi tikve blatom iz utrobe. Strašno se naljutio. Noću iz jezera izlaze divni ljudi i pevaju. Pevaju divlje pesme. Volim da sklopim oči i da ih slušam. Lišće pada na zemlju i oni pevaju. Umorni, zatim, odlaze. Moram i ja, mila moja Idol. Zbogom

Voli te tvoja Mollie

Draga Mollie, 25. X 1878.

Juče sam napustila hram. Majmuni su se prevrtali derući se. Pohlepno su me posmatrali. Moje su suze padale na košaru kobri. Poto me je isterao. Mene i moje kobre. On je tako opak. Naterao je ljude da započnu

ples On-je-hodao-po-vatri. Svuda je mirisalo po izgoralom mesu i tela su se čistila....
Otišla sam šibajući trnjem svoja grešna bedra. Iscrpljena, zaspala sam na jednoj ledeni šapućuci molitve
On je uslišio moje molbe. On je uklonio moju patnju... On... Drhtalo je moje telo. Grčio se trbuh. Kada sam otvorila oči, ugledala sam kralja tigrova. Lizao je rane na mojim bedrima. Kabenga je jahao na njemu i blago se osmehivao. Ali ljutiti...
Booooooooooooooooooooooogoooooooooooooooooooooo
ooooooooiiiiiii dovedoše Potoa i njegove vernike. Odrezali su jezik divnoj životinji. Poto ga je nosio krvavih ruku. Trčali su za njim. Mahali rukama. Klanjali. Čitavu noć bleskale su vatre oko hrama. Dreku majmuna i ptica nadglasali su krici pomahnitalih ljudi... u duboku šumu odlazim...

Voli te tvoja Idol

Gospodici Paerl

29. X 1878.

Poštovana prijateljice, moje stanje je nemo-
guće. U svakom slučaju, ono je izazvano vaš-
om bestidnošću i pohotom prema mome
vereniku, gospodinu grofu Esterhaziju. U
Bjalim toplicama ponašali ste se kao kra-
va... Učinili ste to da dokone gospe samo
o njemu i Vama pričaju na šetalištu...
Želim da se izjasnite u najkraćem mogu-
ćem vremenu o vašem ponašanju. Molim
da prenesete gospodici Moli da mi što hi-
tnije pošaljete one šešire koje sam naruči-
la, ovi stari su odvratni. Ubuduće više raz-
mišljajte o vašem ponašanju

S poštovanjem Ruby

Draga moja Mollie,

3. XI 1878.

Više ne mogu da izdržim. On mi dolazi i donosi čudne instrumente od devičanskih kostiju. Govori da je to doneo s Tibeta... Pada sneg. On prebire po žicama, promrzao. Spuštam zastore. Donosim čaj. Ljubi me još čvrsti ratnik. Nadam se da me neće videti Ruby. Ona je tako ljubomorna..... Svakog jutra zatrpam ga u ružičnjaku. Po to ga ne sme videti. Videla sam da Ruby često čeprka po bašti, ali neće ništa pronaći, suviše je duboko zakopan..... U podrumu njegovi kovači kuju sjajne mačeve. Oni prolaze kroz Zidove-oblake, prolaze kroz Vatre-bedeme. Prolaze kroz moje telo u kojem ničeg nema osim vlage. On sva-ke noći dolazi. Pred bitku meni dolazi. Dovodi mi robove. Dovodi mi ropkinje. Njegovi ratnici, bojeći se prokletstva, poslali su Kabengu da me namaže otrovnom mašću guštera iz Persije. Ubili su me. Bacili su vatri moje telo. Po zemlji bezuhlih šakala rasuli su pepeo mojih kostiju. Ali on je obležao zemlju Bezuhlih, prosuo seme po zemlji Bezuhlih i ja sam ponovo bila rođena. Hodala bosu i plazila se preživelima..... Ponekad sam tako usamljena

Tvoja Paerl

Draga Ruby,

4. XI 1878.

Danas sam upoznala jednog od najplemenitijih ljudi. Velikog humanistu i zanesenjaka. Sa zanosom sam slušala njegove priče o velikim, još nepoznatim trojstvima, o njegovim višim stupnjevima, o lepoti procvata, istine, o skamenjenim spiralama, o duhu vode i čoveka. Otac Poto samo se smejuljio. Kabenga je pokušavao da se udubi. Ja, koja sam tako okrutna, bez daha sam upijala svaku njegovu reč. Kaže da se zove K. Irzykowski, ali da je njegovo jedino poreklo u Plemenu plamenih ljudi. Otac Poto je tvrdio da su ti raspli Hrista. K. Irzykowski je odgovorio da ne poznaje dotičnog..... Na moju veliku žalost, Poto je noćas zarlio nož u grudi nesrećnika. Derao se da je osvetio Hrista... Tražila sam da donese telo u moje odaje. Dok su ga nosili, oglasio se užasnim krikom. Otkinuo se iz njihovih ruku, pre-

tvoren u divnu životinju vatre. U životinju vatre što je besomučno proletela nebom. Sišteći pala je buktinja u Veliko jezero. Celu noć ono je svetlelo plašeći Potoa svojim opominjućim sjajem..... Draga moja, one šešire sam poslala. Dva crna i jedan beli s velikim cvetom. Sigurno će ti se dopasti. Crni će osobito pristajati uz tvoje lice. Do neće ti ih mala Rosebud, pa te usrdno molim da je odvedeš u *Keystone Park* i pokažeš joj mnoge od onih predela. Naravno, odvedi je i u zooški vrt.

Zahvaljujem ti unapred,
Tvoja Mollie

Draga tetka Paerl.

4. XI 1878.

Ovde mi je dobro kod Mollie. Poto mi pravi lutke i vodi me na jezero da se kupam. Ja ne volim da se kupam zato što mi vise noge. Poto kaže da neće kad narastem. Kabenga je loš. On mi kvari lutke. Poto je dobar. On ih popravi. Kaže mi kad ne znam slovo ili neku reč. Jako je toplo i ptice više ne pevaju.....

Voli te Rosebud

Mila Idol.

5. XI 1878.

Ti si mi jedina nada. Njegovo dete je u
mojoj utrobi. Udarame nožicama. Spasi mi
ga. Svako popodne, kada zaspim, velika
zmija uvlači mi se u utrobu i proždire plod.
Grize mi rebra. Svake noći veliki ratnik do-
lazi i plod do popodneva naraste dovo-
ljno velik da bih ga osetila. Ali ona opet
dode. Glatka i sjajna, uvlači mi se između
bedara gutajući plod. I ma koliko ih stis-
kajući, ona se uvlači gmižući u meni....
Ti znaš sve o zmijama i zato te molim da
me spaseš.... On dovodi sa svojih pohoda
mnogobrojne utvare i vračeve što mi sprav-
ljaju napitke. Ali ona uvek dode. Samo mi
ti možeš pomoći, vladarice nad zmijama.
Zeno kralja kobri....

Tvoja neutešna Paerl

Draga Mollie,

8. XI 1878.

Napustila sam Esterhazija.....

Ruby

Poštovanoj Paerl

8. XI 1878.

U sumrak, pre no što on bude došao, raspori trbuh dvojici indijskih robova i pusti da slobodno otiče krv. Krv će naići na jednu pa zatim na drugu pukotinu. Ti je ne diraj. Kada dođe do treće, brzo ćeš na to mesto dovući tela žrtvovanih. U toj pukotini spavaće zmlija i kada bude osetila miris tople utrobe, izaći će ne bi li se najela. Tada je slobodno uhvati i smrskaj joj glavu. Neće se otimati. Naslaži zatim na trupla sandalovinu i zapali oganj. Neka joj izgori telo s telima onih čiju je utrobu jela... Pre nego što on dođe, namaži zidove i pod svoje ložnice kozijim mlekom i mlekom majmunice. Prospi zatim najdraži njegov miris i čekaj.....

Tvoja Idol

Draga Ruby.

9. XI 1878.

Hiljadama kilometara uzvodno naišla sam na oltar Oka u hramu Oka. Starca što ga je čuvao ubila sam kamenom. U prokopu koji su ispod njegove kolibe iskopali pljačkaši, pronašla sam divnu glavu od alabastera. Oči i uši grubo su obrađene Kada padne noć prokopom odjekuju glasovi životinja. Čudna svetlost se pojavljuje. Dolaze mi sve žive duše što se miču. Na amuletima ubijam glave žaba, patki od slonovače, ovnujske glave. Kamenom jednu za drugom ubijam. Moram ostati sama. Potpuno sama i nikad više ne doći

Tvoja Idol

BELEŠKA

Mladi prozni pisci (Novosadski krug)

Kao kod svakog izbora iz književnog stvaralaštva, tako se i ovde, na samom početku, postavlja pitanje koji su kriterijumi rukovodili sastavljače da, ovaj put, predstavljaju upravo petoricu mladih stvaralaca, čiji su radovi pred nama. Osim faktora slučajnosti — koji je verni pratilac svakog izbora — i nekih kriterijuma koji nisu primarne književne važnosti (na primer: nijedan od ovih autora za sada nema objavljenu knjigu, zatim: svi oni prevashodno deluju u Novom Sadu i t.s.), najbitniji momenat bilo je to što njihove — u velikoj meri specifične i sa izraženom intencijom ka ostvarivanju individualnog literarnog govora — poetike, ipak, objedinjuje određena, zajednička literarna praksa u okviru koje se kreću i pojedinačna istraživanja svakog od njih. Znači, ovo nije nacrta za potencijalnu antologiju (dakle, ne radi se o *a priori* vrednosnoj selekciji), već je u pitanju izbor po srodnosti, predstavljanje jednog kruga pisaca koje povezuje istovetan književni koncept (ali čiji su tekstovi unutar tog koncepta uglavnom vrlo udaljeni jedan od drugog, te ih zbog toga i ne bismo s čvrstim argumentima mogli tretirati kao jedinstvenu književnu struju, ili ih redukcionistički svesti na jedinstvenu teorijsku oznaku).

Kada smo rekli da ove autore objedinjuje određena, zajednička literarna praksa, da ih povezuje jedan književni koncept koji je u osnovi njihovog pisanja, mislili smo na koncept *fantastičke književnosti*. To znači da ovi autori — za razliku od realističkih proznih modela — svoje tekstove ne ostvaruju kao analogon postojećeg stvarnosti, već kreiraju novu, specifičnu stvarnost Teksta; dakle, reč je o nemimetičkoj praksi pisanja, o tekstovima koji su *SIMULACRUM*-i (pri čemu termine *mimesis* i *simulacrum* podrazumevamo u značenju koje je, interpretirajući Platona, definisao Jovica Aćin u *Paukovoju politici*). Ovakvom praksom oni ne teže toliko formiranju generacijskog moderniteta i inoviteta (što ne bi ni moglo biti primarni cilj, jer fantastika u poslednjoj deceniji postaje sve prisutnija u jugoslovenskim književnostima), koliko materijalizovanju svog drugačijeg shvatanja i osećanja jezičke umetnosti, svog nepristajanja na književno delo kao interpretaciju psihološkog problema, ideje, istorijskog događaja i t. sl. (dakle, interpretaciju entiteta koji svoju autentičnu egzistenciju ostvaruju i izvan Teksta), nepristajanje na književno delo kao Logos i Smisao; za tekstove ovih autora karakteristična je intencija ka stvaranju sasvim fluidnog proznog tkiva, gde svaka definitivnost značenja neprestano izmiče, gde se slobodnijim struktuiranjem prozne forme i izbegavanjem čvrste semantičke određenosti teži otvaranju što većeg broja mogućnosti pojedinih konkretizacija značenja.

Posmatrano u širem kontekstu, literarna praksa ovih autora bliska je nastojanjima nekolicine zapaženih mladih prozaista beogradskog i zagrebačkog kruga, tako da bi se u tom smislu možda moglo razmišljati i o pojavi jedne »generacijske poetike« (koja, naravno, još uvek nije datost, nego predstavlja »delo u nastajanju«). S druge strane u odnosu na modele koji su bili dominantni u stvaralaštvu prethodne generacije, praksa ovih proznih autora srodnija je prozi »hrvatskih fantastičara« s kraja 60-ih i 70-ih godina (iako se za većinu »najmladih« može reći da su mnogo radikalniji u istraživanju i ostvarivanju fantastičkog, te skloniji eksperimentu u formalnoj strukturi proznih oblika koje pišu), dok su sasvim udaljeni od modela »stvarnosne proze« (koji počiva na potpuno suprotnim književnim premisama i u odnosu na koji tekstovi ovih pisaca predstavljaju implicitnu polemiku). Pet mladih prozaista koje ovde predstavljamo primenjuju literarnu praksu koja se bitno razlikuje i od »proznog establišmenta« sredine u kojoj, trenutno, deluju (»novosadskog kruga«), te određeno nerazumevanje, pa i prenebrgavanje njihovog prisustva od strane nekih ovdašnjih literarnih struktura i instanci, nikako ne iznenađuje; međutim, ovaj izbor iz njihovog stvaralaštva ima za cilj da ukaže na njih kao na neospornu književnu činjenicu koja zahteva ozbiljniju kritičku refleksiju ne samo u kontekstu književnosti u Vojvodini, nego i šire.

BELEŠKA O AUTORIMA

MIHAJLO DUŠAN BENKA, rođen 1955. u Laliću, živi i radi u Novom Sadu. Završio Filozofski fakultet u Novom Sadu (grupa: jugoslovenske i opšta književnost). Objavljivao u »Poljima« i »To jestu«.

Za Benkinu prozu karakterističan je proces neprekidnog »razgranavanja« stvarnosti: pri tom, zajednički imenitelj teksta treba tražiti u vrlo slobodnim

asocijativnim vezama koje spajaju pojedine sekvence priče, a ne u prisustvu određenog kauzalno-logičkog principa; tačnije: taj zajednički imenitelj treba tražiti u slikama, fragmentima i likovima koji se u pojedinim tačkama teksta ponovo javljaju (te slike su međusobno povezane *prividno* sporednim elementima) i tako objedinjuju razudena težišta proznog tkiva. Zbilja koju prikazuje ova proza nije koherentna i dat niz (zbir) događaja, ličnosti, pojava i t. sl., već je u neprestanom previranju, u neprestanom *dijalektičkom pokretu*: nastajanje, promeni, nestajanje, povratak. Taj dijalektički pokret nema jedinstven cilj, jedinstvenu ideju koja ga prožima, a takođe ni čvrsta pravila svoje egzistencije (u pitanju je »čista igra«, jedino ishodište, cilj i princip teksta jeste sam čin (proces) pisanja, stvaranja i poništavanja jezičkih slika). Granice zbivanja se prepliću, težište događajnog se konstantno menja, a primetna je i orijentacija ka povratku izvornim formama imaginacije: podsvesnom, arhetipskom, snu i t.s.l.

SAVA DAMJANOV, rođen 1956. u Novom Sadu, gde još uvek živi. Završio Filozofski fakultet u Novom Sadu (katedra za jugoslovenske i opštu književnost). Piše prozu, esejistiku i književnu kritiku; bavi se i književnom istorijom. Objavljivao je u »Književnoj reči«, »Poljima«, »To jestu« i »Letopisu Matice srpske«.

U tekstovima ovog autora izvršen je svojevrsan, radikalan pomak prema novoj, simulakrumskoj stvarnosti, u kojoj pojava, »kauzalitet« fikcija, tekstualna dinamika (koja je takođe određena oblikom fantastičkog zbivanja), funkcionišu isključivo u sopstvenim, novostvorenim koordinatama. Tako simbol ovde predstavlja, u stvari, građu teksta, dok se tradicionalna fabularno-slikežna konstrukcija (relacija) u potpunosti razara i prevazilazi tako što se transformiše (rasipa) u mnogobrojne elemente koji se osamostaljuju, zadobijaju uvek nova, drugačija značenja i likove, i kao takva, povezuju se s ostalim fragmentima — fantazmama. Jasno izraženo i dosledno sprovedeno, istraživanje u formalnoj strukturi teksta donosi mogućnosti i rešenja (pre svega na planu globalnog struktuiranja teksta) koja ovde imaju dubinsko, funkcionalno značenje: postupkom gde proširene i razvijene fusnote predstavljaju osnovne nosioce tekstualnih procesa i zbivanja, vezivno tkivo teksta, njegovu objedinjavajuću silu, ali se isto tako kroz njih odigrava specifično umnožavanje Teksta (tačnije: tekstualne stvarnosti; potom: pokušajem da se jezik na poseban način prenapregne i oslobode njegovi neočekivani ili zaboravljeni naboji i mogućnosti i t. sl.; jednom rečju, ovaj eksperiment na planu forme bitno korespondira sa suštinskom semantikom teksta, tako da na neki način ovde formu možemo slobodno zameniti sadržinom. Zato je prozni svet Save Damjanova, svet čije su centralne koordinate bliske iskustvu alhemijskog, ezoteričkog, hermetičarskog, pa i SF teksta, svet erotске fantastike i beskrajnog umnožavanja svetova, došao spontano, kao jedini autentični »milje« u kojem bi autor mogao slobodno i zadovoljno da se kreće.

FRANJA PETRINOVIĆ, rođen 1957. u Novom Slankamenu. Student Filozofskog fakulteta u Novom Sadu. Živi i radi u Novom Sadu i još nekim mestima. Objavljivao u »Poljima« i »To jestu«.

U prozi Franje Petrinovića uočljiv je pokušaj destrukcije klasične pripovedne konstrukcije prevazilaženjem fabulativnosti (kratak sadržaj na kraju pripovetke nosi prizvuk ironičnog pojašnjavanja glavnog tekstualnog korpusa), kao i razaranjem radnje ili aktivnog stanja »junaka« u bilo kojem obliku. Događajno se ovde ostvaruje kao *psihološko*, kao neka vrsta objektivnog i objektiviziranog unutrašnjeg govora. U tom smislu, Petrinovića proza nosi u sebi svojevrsan trag scijentizma, ostavljajući utisak hladnog, preciznog, gotovo naučnog razmatranja i analize unutrašnjih sadržaja likova koji se pojavljuju, događaja, stanja i t. sl. Ali, sve to egzistira izvan uobičajene i prepoznatljive (»normalne«) slike sveta, izvan uhdanog i logičnog poretka stvari i pojava.

ĐORDE PISAREV, rođen 1957. u Viziću. Student Filozofskog fakulteta u Novom Sadu. Živi u Sidu i Novom Sadu. Objavljivao u »Poljima«.

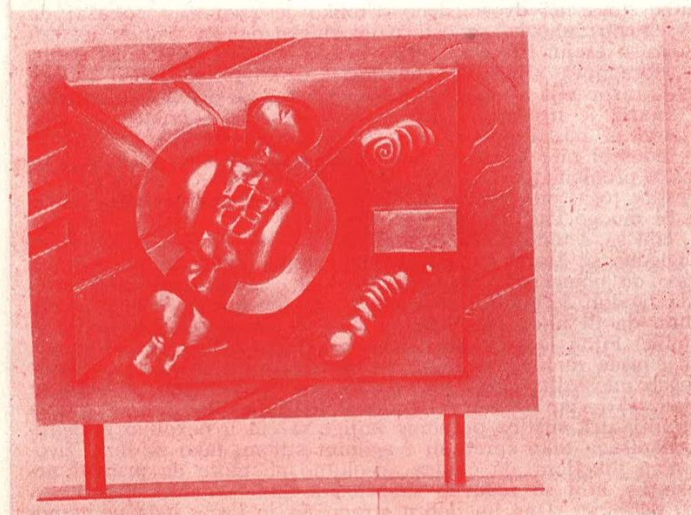
Dosadašnji radovi Đorđa Pisareva navode nas da njegov napor ka oneobičavanju proznog teksta podelimo na dva veća kompleksa. Prvi se odnosi na formalni eksperiment: Pisarev rečenici, strukturi priče, jezičkim konstantama, prilazi slobodno i kreativno; primećuje se neka vrsta estetske destrukcije na planu forme, gde samo novo lice forme u većini slučajeva biva ona bitna stvar (međutim, ovde nije primaran eksperiment na planu »globalne forme«, već na planu pojedinačnih, odvojenih elemenata teksta, čije mogućnosti do kraja ispituje, razvija).

U priči »Skica za barokni ep (8)« pripovedač razvija onaj drugi plan fantastičnog: fantastička konstrukcija i fantastička ideja bivaju upletene u jednu novu stvarnost, koja se tipom svog govora i slikovnošću približava svetu mita. Osobeni znak celokupnog stvaralaštva ovog pripovedača je specifična lakoća i lucidnost u pronalaženju puteva i stranputica fantastičke proze, ali lakoća i lucidnost u kojima je uvek prisutno latentno dvomisljenje.

SLOBODAN RADOSEVIĆ, rođen 1956. u Zadru. Student Filozofskog fakulteta u Novom Sadu. Živi u Novom Sadu. Objavljivao u »Poljima« i »To jestu«.

Osnovna relacija koju uočavamo kod ovog autora je odnos između fantastičnog i dokumentarnog. Fantastička stvarnost je ovde usko povezana s fantastičkom fabulom, nekom vrstom *oniričnog zapleta* koji pripovetku pokreće i uobličava. Ovde susrećemo jednu vrstu mitološkog govora koja se u osnovi vezuje za pojedine prepoznatljive mitološke tradicije, koja se zasniva na određenim mitskim konstantama i modelima i koja insistira na punoći i katarzičnosti slike. Možda se najpreciznije ova proza može odrediti kao sinteza mitološkog sveta i dokumenta (ponekad i *privida dokumenta*) jedne istorijske stvarnosti, pri čemu se putem drugog elementa ove sinteze neretko pokušava ostvariti i specifičan angažman. (Ovom svojom osobinom Radoševićeva proza dovodi u pitanje tradicionalnu tezu da fantastika nužno predstavlja eskapističku vrstu.)

R. N.

miodrag popović—miša: DUGO PUTOVANJE